

Nr 101.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1952/53 till statens institut för folkhälsan jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

1:o) **Statens institut för folkhälsan: Avlöningar.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkten 97, föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens institut för folkhälsan, som föreslagits av departementschefen, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens institut för folkhälsan, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1952/53, dels ock till Statens institut för folkhälsan: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 830 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 117, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 14 mars 1952, föreslagit riksdagen att — med ändring av vad därutinnan föreslagits i propositionen nr 1 — dels godkänna av departementschefen i propositionen nr 117 förordad avlöningsstat för statens institut för folkhälsan, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1952/53, dels ock till Statens institut för folkhälsan: Avlöningar för nämnda budgetår under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 871 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1 493 000 kronor.

Propositionen nr 1. Departementschefen föreslår, att tre professorer uppflyttas från Ca 37 (Ca 33) till Co 14. De till institutets föreståndare och en av avdelningsföreståndarna utgående arvoden om vardera 2 004 kronor per år anses i anslutning härtill böra nedräknas till 1 200 resp. 1 500 kronor per år.

Vidare föreslås att en kontorist i Cg 13, vilken tjänstgör såsom kassör m. m., två kanslibiträden i Ce 11, vilka bl. a. äro handsekreterare åt avdelningsföreståndarna på yrkeshygieniska och allmänhygieniska avdelningarna, samt sex kontorsbiträden i Cf 4—Ce 8 uppflyttas till resp. kassör i Ce 15, kontorister i Ce 13 och kanslibiträden i Ce 11.

I enlighet med av riksdagen antagna principer för lönegradsplacering av viss vård- och ekonomipersonal anses — förutom viss lägre ekonomipersonal — biträdande föreståndaren (instruktionssköterska) för distriktssköterskeskolan i Ce 15 böra uppflyttas till 18 eller 20 samt en sjuksköterska i Ce 13 till 14 lönegraden. Därvid förutsättes 20 lönegraden tillämpas endast

i fråga om den, som genomgått vederbörlig utbildningskurs för instruktions-sköterska. I anslutning till propositionen nr 227/1951 föreslås vidare en kostassistent i Cg 17 uppflyttad till Cg 20. Kamrerarbefattningen i Ca 25 föreslås utbytt mot en befattning som förste byråsekreterare i Ca 27. Det förordas vidare att två kontorsbiträden enligt grunderna för reglerad befordringsgång överförs på ordinarie stat.

Rörande posten till avlöningar till speciallärare m. fl. förordas en mindre uppräknig av vissa föreläsararvoden. För ändamålet anses böra beräknas i runt tal 10 000 kronor. I övrigt tillstyrkes att medel anvisas för beredande av hospiteringsersättning i enlighet med förslag av styrelsen till de hälsovårdstjänstemän, vilka tjänstgöra såsom instruktörer under den praktiska utbildningen av eleverna i kursen för hälsovårdstillsyningsmän. För vissa enligt Kungl. Maj:ts beslut den 18 maj 1951 vidtagna arvodesregleringar beräknas ett belopp av 3 204 kronor, av vilket belopp 2 472 kronor avse en laborator och återstoden, 732 kronor, institutets pressombudsman. Arvodet till den sistnämnde, som f. n. utgår från icke-ordinarieposten, anses böra överflyttas till arvodesposten.

De framlagda förslagen föranleda en ökning av medelsbehovet med 38 000 kronor för ändrade lönegradsplaceringar samt 15 000 kronor för arvodesregleringar och hospiteringsersättningar. Härtill komma automatiska utgiftsstegringar med i runda tal 37 000 kronor för löneklassuppflyttningar och med 247 000 kronor för höjningen av det rörliga tillägget till 32—33 procent. Anslaget skulle alltså höjas med 337 000 kronor.

I personalförteckningen anses böra upptagas tre tjänster såsom professorer i Co 14, en såsom förste byråsekreterare i Ca 27 och ytterligare två som kontorsbiträden i Ca 8 samt uteslutas tre befattningar såsom professorer i Ca 37 och en såsom kamrerare i Ca 25.

Propositionen nr 117. I en den 17 januari 1952 dagtecknad framställning har *Sveriges kemiska industrikontor* hemställt bl. a., att åtgärder skyndsamt måtte vidtagas i syfte att möjliggöra för vitaminavdelningen vid statens institut för folkhälsan att erhålla den tillfälliga arbetskraft och den materiel, som kunna befinnas erforderliga för att vitaminavdelningen skall kunna åtaga sig att tills vidare verkställa sådan vitaminkontroll, som påkallas av enskilda. I framställningen anföres inledningsvis bl. a., att då vitaminavdelningen på grund av det statsfinansiella läget icke tillåtits utöka sina resurser utan snarare fått vidkännas vissa nedskärningar, en minskning i avdelningens arbetsbelastning måst företagas, vilken i första hand drabbat den kontrollverksamhet, som avdelningen bedriver på uppdrag av industri- och affärsföretag. Institutet har därför under höstens lopp meddelat, att det f. n. icke kan åtaga sig att utföra några ytterligare analyser av detta slag. I fortsättningen anföres bl. a. följande.

Från näringslivets sida måste denna utveckling djupt beklagas. Ur allmänhetens synpunkt kan det visserligen vara tillräckligt, om institutet i fråga om margarin, fodertran, läkemedel och övriga nämnda varor utövar den författningsenliga kontrollen. Men näringslivet synes ha full rätt att kräva, att avdelningen även åtager sig vitaminanalyser i fråga om de råvaror, som användas vid tillverkningen av de kontrollerade produkterna. Detta har bl. a. mycket stor ekonomisk betydelse vid inköp av sådana råvaror från utlandet. Särskilt i fråga om vitamin A finnes intet annat laboratorium i världen, som de utländska säljarna och de svenska köparna skulle kunna ena sig om för att utföra de analyser, som skola vara avgörande för betalningen av varan. För att ge en uppfattning om storleken av de ekonomiska värden, det här rör sig om, kan nämnas, att ett enda parti A-vitaminolja, som importeras för margarinindustriens räkning, kan representera ett värde av flera hundratusentals kronor.

Det måste utan tvivel anses vara en riktig lösning, att praktiskt taget alla vitaminanalyser på så sätt centraliserats till institutets laboratorium, särskilt som detsamma såsom chef har en vetenskapsman med höga kvalifikationer. Det kan här vitsordas, att institutets vitaminavdelning vunnit t. o. m. internationellt erkännande.

Kostnaden för de undersökningar för privat räkning, vilka avses i denna skrivelse, betalas av näringslivet efter taxor, som fastställts med hänsyn till de faktiska kostnaderna. Taxorna ha under de senare åren avsevärt höjts. Då utgifterna i förevarande fall täckas av inflytande inkomster och statsverket genom denna för näringslivet viktiga verksamhet sålunda icke åsamkas någon kostnad, synes det ohållbart, att man av besparingskäl icke anser sig kunna medgiva utgifter av detta speciella slag. Därest mot förmodan de nuvarande taxorna icke skulle täcka kostnaderna för ifrågasvarande privata analyser, har man all anledning räkna med att näringslivet skulle vara villigt att erlagga de avgiftshöjningar, som kunna vara erforderliga. Frågan om den utökning av vitaminavdelningens resurser, som är erforderlig, måste lösas omedelbart. Den för undersökningarna nödvändiga personalförstärkningen torde utan svårighet kunna åstadkommas genom anställande av tillfällig arbetskraft.

Även *föreningen svensk trankontroll* har i skrivelse den 15 februari 1952 av liknande skäl hemställt om en förstärkning av institutets vitaminavdelning.

Departementschefen anser det vara angeläget, att institutet beredes möjlighet att återupptaga de undersökningar för det enskilda näringslivets räkning, som det måst fransäga sig, och anser sig därför böra tillstyrka, att medel anvisas för att i den omfattning institutets styrelse föreslagit tillmötesgå industrikontorets framställning. För att icke föregripa resultatet av pågående utredning om institutets organisation och arbetsuppgifter anses den för ändamålet erforderliga personalen tills vidare böra erhålla anställning såsom extra tjänstemän. Det föreslås, att vid avdelningen må fr. o. m. den 1 juli 1952 tills vidare anställas en assistent högst i Cg 20, ett första laboratoriebiträde i Cg 15, två laboratoriebiträden i Cg 11 och ett i

Cg 8. Kostnaderna härför beräknas för nästa budgetår till i runt tal 41 000 kronor, varav under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 31 000 kronor och under anslagsposten till rörligt tillägg 10 000 kronor. Nämnade tillägg har därvid beräknats efter hittills gällande grunder, d. v. s. 32—33 procent. Härtill komma under omkostnadsanslaget 15 000 kronor för löpande utgifter samt 19 000 kronor för viss engångsanskaffning av apparatur. Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1952/53 skulle sålunda komma att uppgå till 75 000 kronor. Enligt vad styrelsen för institutet framhållit, skulle ifrågavarande kostnadsökningar väsentligen motsvaras av höjda inkomster för institutet. Det förutsattes såsom självfallet, att avgifterna för dessa undersökningar fastställas till sådant belopp, att statsverket beredes full ersättning för de kostnader av olika slag, som föranledas av desamma.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Näslund* (I: 207) och den andra inom andra kammaren av fröken *Höjer* (II: 269), har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att en tre månaders kurs för blivande första distriktssköterskor samt andra sjuksköterskor i ledande ställning inom hälsovården anordnas budgetåret 1952/53 samt att förslagsanslag å 11 215 kronor anvisas härtill.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionen II: 269.

Utskottet. Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag ha icke givit utskottet anledning till erinran.

Vad angår propositionen nr 117 har utskottet icke kunnat undgå att ställa sig betänksamt till att institutet utbygges på sätt departementschefen föreslagit, innan den pågående översynen av dess organisation och arbetsuppgifter slutförts. I betraktande av vad i ärendet anförts om angelägenheten av att ifrågavarande vitaminanalyser och övriga undersökningar för enskildas räkning skola kunna verkställas vill utskottet likväl ej motsätta sig departementschefens förslag. Härvid utgår utskottet såsom självfallet från att kostnaderna för verksamheten — inbegripet amortering och förräntning av byggnadskapitalet samt beräknade utgifter för framtida pensioner — helt skola täckas av de taxeavgifter, som uttagas av enskilda. Utskottet förutsätter vidare, att det ekonomiska utfallet av ifrågavarande verksamhet årligen skall redovisas för riksdagen. Slutligen vill utskottet förutskicka, att de föreslagna, förhållandevis höga tjänsterna skola besättas med för uppgifterna fullt kvalificerade befattningshavare.

I motionerna I: 207 och II: 269 har yrkats anordnande av en kurs för blivande första distriktssköterskor och andra sjuksköterskor i ledande ställning. Även om utskottet kan ansluta sig till motionärernas uppfattning

att en utbildning på området i och för sig skulle vara av värde, kan utskottet icke finna behovet av den ifrågasatta utbildningen så trängande, att medel nu böra anvisas för ändamålet. Vid sin bedömning av frågan har utskottet icke heller kunnat bortse från att vakanserna inom distriktssköterskeorganisationen f. n. uppgå till omkring 300 och att åtskilliga distrikt under tiden för kursen skulle komma att sakna sköterska.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 207 och II: 269,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens institut för folkhälsan, vilka angivits av departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 4 januari 1952;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens institut för folkhälsan, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1952/53:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	226 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	25 000
3. Avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	201 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 006 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	413 000

Summa förslagsanslag kronor 1 871 000;

c) till *Statens institut för folkhälsan*: Avlöningar för budgetåret 1952/53 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 871 000 kronor.

2:o) **Statens institut för folkhälsan: Omkostnader.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkten 98, föreslagit riksdagen att till Statens institut för folkhälsan: Omkostnader för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 640 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 117, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 14 mars 1952, föreslagit riksdagen att — med ändring av vad därutinnan föreslagits i propositionen nr 1 — till Statens institut för folkhälsan: Omkostnader för budgetåret 1952/53 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 674 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 571 000 kronor.

Propositionen nr 1. Medelsanvisningen till sjukvård m. m. föreslås höjd med 4 000 kronor. Under anslagsposten till expenser beräknas för bränsle, lyse och vatten en ökning med 15 000 kronor och för övriga expenser en ökning med 18 000 kronor. För ökade kostnader för tryckning av institutets årsberättelse beräknas 500 kronor. Departementschefen förordar, att till medellösa eller mindre bemedlade elever vid institutets distriktssköterskekurser utgående stipendier höjas från 400 till 450 kronor. Merkostnaden för ändamålet anses kunna uppskattas till omkring 4 000 kronor. Anslagsposten i fråga förutsättes av styrelsen få disponeras utan i förväg fastställd fördelning mellan dessa kurser. På Kungl. Maj:t anses böra ankomma att utfärda närmare bestämmelser därom. Till inköp och underhåll av djur samt till undervisningsmateriel och böcker föreslås höjning med 15 000 resp. 2 000 kronor. Till inköp och underhåll av inventarier samt till yttre renhållning och underhåll av planteringar m. m. förordas en höjning med 10 000 resp. 500 kronor.

Propositionen nr 117. Förstärkningen av vitaminavdelningen i enlighet med under punkten 1 ovan framlagt förslag föranleder en uppräknig av omkostnadsanslaget med 34 000 kronor, varav för löpande utgifter 15 000 kronor och för viss engångsanskaffning av apparatur 19 000 kronor.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till *Statens institut för folkhälsan: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 674 000 kronor.

Stockholm den 25 april 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Näsgård, Ohlon, fröken Andersson, herrar Leander, Gillström, Pålsson, Sundelin, Bergh, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, Einar Persson, fru Lindström, herrar Birger Andersson och Bergman; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Svensson i Grönvik, Mårtensson i Uddevalla, Wallentheim, Lindholm, Rubbestad, Åkerström, Hoppe, Thapper, Widén, Birke, Wedén, Nihlfors, Gustafsson i Skellefteå och fröken Nygren.
